

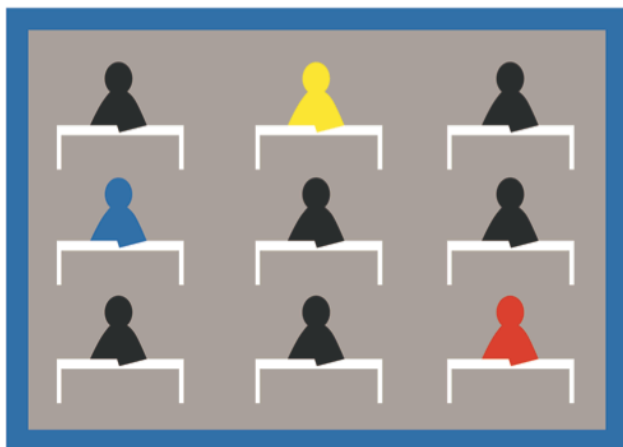
DOSKONALENIE STRATEGII ZARZĄDZANIA OŚWIATĄ
NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM
II ETAP

Diagnoza specjalnych potrzeb uczniów i uczennic wielojęzycznych i wielokulturowych

Joanna Grzymała-Moszczyńska
Instytut Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Funkcjonowanie poznawcze i językowe

dzieci romskich uczęszczających do szkół podstawowych specjalnych i masowych – konteksty społeczne

RAPORT

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt jest finansowany ze środków Fundacji im. Stefana Batorego w ramach programu Demokracja w działaniu.

STOWARZYSZENIE
ROMÓW
W POLSCE

One są wśród nas

WYBRANE ZAGADNIENIA DIAGNOZY PSYCHOLOGICZNEJ DZIECI I MŁODZIEŻY W KONTEKŚCIE WIELOKULTUROWOŚCI ORAZ WIELOJĘZYCZNOŚCI

Krystian Barzykowski
Halina Grzymała-Moszczyńska
Daniel Dzida
Joanna Grzymała-Moszczyńska
Magdalena Kosno

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

ORE
Ośrodek
Rozwoju
Edukacji

(Nie)łatwe powroty do domu?

Badanie funkcjonowania dzieci i młodzieży powracających z emigracji

W ramach badań PILNIE poszukujemy:

- dzieci i młodzieży (w wieku od 6 do 18 lat) które powróciły z emigracji po raz pierwszy do Polski z powracającymi rodzicami maksimum 2 lata temu
- osób, które w swojej pracy pedagogicznej spotkały się z dziećmi/młodzieżą powracającymi z emigracji (w trakcie ostatnich 2 lat).

projektpowroty@gmail.com

PLAN

- Krótko o specjalnych potrzebach edukacyjnych
- Diagnoza specjalnych potrzeb edukacyjnych
- Przykłady rozwiązań sprzyjających integracji i wsparciu specjalnych potrzeb edukacyjnych

Specjalne potrzeby edukacyjne (1)

Pojęcie **specjalne potrzeby edukacyjne** odnosi się do tej grupy dzieci, która **nie może podobać** wymaganiom powszechnie obowiązującego programu edukacyjnego. Mają one **znacznie większe trudności** w uczeniu się niż ich rówieśnicy (Bogdanowicz, 1995).

Specjalne potrzeby edukacyjne (2)

- **Osoby te są w stanie kontynuować naukę, ale potrzebują pomocy** pedagogicznej w formie specjalnego programu nauczania i wychowania, specjalnych metod, dostosowanych do ich możliwości i ograniczeń.
- **Powinny być nauczane przez specjalistyczną kadrę pedagogiczną w odpowiednich warunkach bazowych przy uwzględnieniu odmiennych rozwiązań organizacyjnych** (Bogdanowicz, 1995).

Specjalne potrzeby edukacyjne

Kryterium 1: **organiczne** (m.in. różnego rodzaju niepełnosprawności, dysleksja)

Kryterium 2: **psychologiczne** (m.in. szczególne uzdolnienia, niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia zachowania)

Kryterium 3: **środowiskowe** (dzieci z rodzin emigrantów, repatriantów, innych środowisk kulturowych i wyznawców różnych religii + rodziny niewydolne wychowawczo)

Dzieci wielojęzyczne i wielokulturowe, czyli kto?

1. **Dzieci należących do mniejszości** narodowych lub etnicznych na stałe mieszkających w Polsce;
2. **Dzieci imigrantów**, a więc osób, których kultura pochodzenia jest inna niż polska;
3. **Dzieci re-emigrantów**, a więc osób narodowości polskiej, które wróciły do Polski po pewnym czasie spędzonym poza granicami kraju;
4. **Dzieci z rodzin mieszanych** – wielokulturowych, które nawet mieszkając cały czas w Polsce od urodzenia przyswajają co najmniej dwa języki.

Diagnoza specjalnych potrzeb

Rozpoznanie specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów w poszczególnych typach szkół wiąże się z:

- systematycznym **zbieraniem informacji**,
- **obserwacją**,
- rozpoznawaniem **warunków**,
- **przebiegu i wyników** uczenia się.

(Niemierko, 2009)

Kto uczestniczy w procesie diagnozy i odpowiadania na specjalne potrzeby?

- **Szkoła**
 - Nauczyciele/ki
 - Psycholog/Pedagog
 - Asystenci/teki kulturowe
- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna**
- **Rodzina**

Czynniki konieczne do uwzględnienia podczas diagnozy specjalnych potrzeb

- **Kompetencje kulturowe** nauczycieli i nauczycielek
- **Kompetencje kulturowe i diagnostyczne** osób prowadzących diagnozę psychologiczną
- **Kontekst kulturowy**, z jakiego dziecko pochodzi
- Czynniki związane ze **stereotypami i dyskryminacją**, szczególnie ze względu na etniczność i status społeczno-ekonomiczny

Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci wielokulturowych

- Nauka języka polskiego **jako obcego**
- Wsparcie (osoby pochodzącej z tej samej kultury) w **zrozumieniu obowiązujących w szkole zasad**
- Wsparcie w sytuacji **zmiany kultury**
- Stworzenie bezpiecznego środowiska do uczenia się

Glottodydaktyka, czyli...

nauczanie języka polskiego jako obcego

≠ dodatkowe lekcje j. polskiego!

Asystenci kulturowi (1)

- Pomoc dzieciom w odrabianiu zadań, współpraca z gronem pedagogicznym, ale również przyprowadzanie i odprowadzanie dzieci do i ze szkoły.
- Asystentki/asystenci romscy są przez rodziców traktowani jako osoby zasługujące na zaufanie.
- Mediatorzy kulturowi...

Asystenci kulturowi (2)

- Mimo istniejącej potrzeby, nie zatrudniani w wielu szkołach
- Niesnaski związane z „wyprowadzaniem” dzieci ze szkół specjalnych
- Trudności związane z wymogiem posiadania wykształcenia podstawowego
- Co w sytuacji gdy skonfliktowane grupy?

Diagnoza psychologiczna – konieczne kompetencje

1. Wiedza z **psychometrii**
2. **Znajomości i umiejętności** stosowania różnych **technik** diagnozowania
3. Umiejętności oceny **różnorodnych ról i relacji**, w których funkcjonują psycholog i klient
4. Umiejętności budowania **postawy kooperacyjnej**
5. Umiejętności **techniczne**: gromadzenie, analizowanie, interpretowanie danych
- 6. Kompetencja kulturowa**

Kompetencja kulturowa w diagnozie

- Refleksja nad **własnymi przekonaniami i postawami** względem odmienności kulturowej
- **Negatywne** postawy = **niekorzystna** relacja
- W miarę możliwości **bogata wiedza na temat zaplecza kulturowego dziecka** = szeroki kontekst interpretacji zachowania
- Umiejętność doboru **adekwatnych narzędzi** psychometrycznych

Diagnoza niepełnosprawności intelektualnej a wielokulturowość

- Powinna być opracowana w oparciu o możliwie szeroki zakres różnych źródeł wiedzy o osobie badanej:
 - narzędzia psychometryczne,
 - wywiad,
 - obserwacja,
 - informacje od rodziców
 - nauczycieli/ek

Najważniejsze pytania przed rozpoczęciem diagnozy

- Jaki jest poziom znajomości języka polskiego dziecka?
- Czy dziecko pochodzi z ubogiego w doświadczenia edukacyjne środowiska?
- Czy dziecko może znajdować się w polu oddziaływania różnych grup interesów, zarówno w systemie szkolnym, jak i rodzinnym?
- Na jakim etapie stresu akulturacyjnego jest aktualnie?

Rys. 4. Wykres przebiegu wyjazdowego i powrotnego szoku kulturowego. Opracowanie własne na podstawie Gullahorn i Gullahorn (1963)

Osoba uczestnicząca w badaniu diagnostycznym:

objawy stresu akulturacyjnego u dziecka

„niegrzeczność”
// bunt

wycofanie

Agresja //
konflikty

Trudności
integracyjne w
klasie

Problemy z
uczeniem się

Moczenie
nocne

Problemy z
mową

Płaczliwość

Trudności z
koncentracją

Osoba uczestnicząca w badaniu diagnostycznym:

objawy stresu akulturacyjnego u młodzieży

Problemy z
nauką

Ucieczki z
domu

zachowania
ryzykowne

autoagresja

zaburzenia
odżywiania

„niegrzeczne”
zachowanie +
bunt

Od diagnozy do rozwiązań

**ROZPOZNANIE
POTENCJAŁU DZIECKA;
ZGROMADZENIE
RZETELNEJ WIEDZY**

**OKREŚLENIE
RZECZYWISTYCH
POTRZEB I
MOŻLIWOŚCI
DZIECKA**

**PRZYGOTOWANIE
WARUNKÓW
ZEWNĘTRZNYCH**

**TWORZENIE
PRAWIDŁOWYCH
WARUNKÓW
EDUKACYJNYCH**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ośrodek
Rozwoju
Edukacji

VULCAN
ZARZĄDZANIE OŚWIATĄ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**DOSKONALENIE STRATEGII ZARZĄDZANIA OŚWIATĄ
NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM ETAP II**

CWA
pro publico

Tworzenie przyjaznej szkoły

- Wprowadzenie **edukacji antydyskryminacyjnej** do szkół (wymóg wpisany do Systemu Ewaluacji Oświaty)
- **Warsztaty kompetencji kulturowych** dla nauczycieli/ek oraz osób prowadzących diagnozę psychologiczną
- Specjalne **przygotowanie klas** na przyjmowanie nowych uczniów i uczennic
- **Umiejętne wprowadzenie dziecka** odmiennego kulturowo do klasy

Skąd czerpać wiedzę na ten temat?

- www.rownosc.info
- www.etnoteam.pl
- <http://bezupprzedzen.org/>

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ośrodek
Rozwoju
Edukacji

VULCAN
ZARZĄDZANIE OŚWIATĄ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

DOSKONALENIE STRATEGII ZARZĄDZANIA OŚWIATĄ
NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM ETAP II

CWA
pro publico

25

NIEadekwatne kulturowo wydatkowanie zwiększonej subwencji oświatowej

**np. opłacenie udziału dzieci romskich w
zajęciach sportowych na basenie**

DLACZEGO? Tabu kulturowe zakazuje publicznego
odślaniania ciała, więc zajęcia te nie zostały
wykorzystane przez uczennice i uczniów romskich
(również kwestia udziału w zajęciach WF).

NIEadekwatne kulturowo wydatkowanie zwiększonej subwencji oświatowej

Wyprawka szkolna

- Zakup dużej ilości przyborów szkolnych
- Często nie sprawdza się (np. wzbudza zazdrość)
- Równocześnie brak możliwości zakupu np. butów czy kurtki
- Ale również przykłady pozytywnych rozwiązania

Wydatkowanie sprzyjające integracji

- Przeznaczenie części dotacji na udział rodziców romskich w zielonej szkole
- Pozytywny wpływ na możliwość udziału w tym wydarzeniu uczniów i uczennic pochodzenia romskiego
- Integracja dzieci polskich i romskich

Dziękuję za uwagę!

joanna.grzymala-moszczynska@uj.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ośrodek
Rozwoju
Edukacji

ZARZĄDZANIE OŚWIATĄ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

DOSKONALENIE STRATEGII ZARZĄDZANIA OŚWIATĄ
NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM ETAP II

29